

Előre a lenini úton! – avagy újra oroszul tanulok

Idegen nyelvet tanulni nem könnyű dolog. Különösen igaz ez az állítás az olyan nyelvek esetében, amelyek a latin ábécé betűitől eltérő írásmódot használnak, mint például az arab, a japán vagy az orosz. Napjainkban virágzik az orosz nyelv és kultúra iránti érdeklődés, amit a tankönyvpiac és annak kínálata is igyekszik kihasználni. Azonban jó orosznyelvtan-könyv még mindig igen kevés akad a hazai könyvpiacra. Éppen ezért lássunk most egy könyvet, ami, ha nem is a jó, de legalább a jobb nyelvkönyvek kategóriájába sorolható.

Mihalik Márta ЧАЙ ИЛИ КОФЕ? (Csáj ili kofe?) [Teát vagy kávé?] című nyelvkönyve – a borítón szereplő leírás alapján – kezdők, illetve újrakezdők számára készült, akiknek célja az alapfokú nyelvvizsgára való felkészülés. Ez a kijelentés azért is elgondolkodtató, mivel a könyvben egy teljesen kezdő nyelvtanuló első látásra azonnal el fog veszni: az írott anyagok már az első lelkében is cirill betűkkel szerepelnek, ráadásul nem néhány sornyi, hanem egy-egy egész bekezdésnyi terjedelemtől van szó! Holott ismert, hogy a bármilyen nyelven történő – legfeljebb minimális megakadással járó – olvasás megtanulásához és begyakorlásához először a betűket és a betűkapcsolatokat kell begyakorolni, illetve memorizálni. Ezt követően a folyamatosan nehezedő, változatos témájú és stílusú szövegek (rendszeres) olvasásával az olvasó eljut odáig, hogy a folyamat végén, a fokozatosan elsajátított olvasás eredményeként (elméletben) egyetlen szövegtípus sem okoz számára komolyabb nehézséget sem az olvasás, sem a megértés terén.

Az újonnan megismert szövegek egyik nagy hibája – a hirtelen nehezedő olvasásértései mellett –, hogy ritkán található bármilyen zárójeles formában magyar nyelvű fordítás, ami a kezdők számára fontos kapaszkodó lehet az alapvető inst-

rukciók orosz nyelvű megismerésében és megtanulásában, amire építhetnek a későbbi nyelvi szintek során. Ez az alaphelyzet könnyedén elriaszthatja a nem eléggé elszánt nyelvtanulókat, megfosztva őket egy több mint 250 millió ember által anyanyelvként vagy közvetítő nyelvként beszélt nyelvtől és annak kultúrájától. Ezzel szemben az oroszul valóban kezdőként tanulók számára írt angol tankönyvek, mint a *The New Penguin Russian Course* (Brown, 1996), a *The Everything Learning Russian Book* (Stakhnevich, 2007) vagy a *Russian for Dummies* (Kaufman és Gettys, 2012) már a tankönyv legelején bevezeti a nyelvtanulót a cirill ábécé rejtelmébe, miközben fokozatosan növeli a későbbiek során az orosz nyelven írt szöveg mennyiségét, illetve azok nehézségi szintjét.

További hiányossága a *Mihalik*-könyvnek, hogy a szerző az egyes mondatok, kifejezések megadásánál nem tüntette fel azoknak a szavaknak a helyes kiejtését, amelyek ejtémódja eltér a kizárólag az egyes betűk összeolvasásával kapott kiejtésétől. Ennek ellensúlyozásaként tekinthető a kiejtési szabályok és a lágyítás jelenségét bemutató két oldal (11–12. o.). Emellett hatalmas pozitívum a cirill ábécé egyes betűinek és azok hangértékeinek magyar nyelvű betűkkel történő szemléltetése (10. o.), ami számtalan korábban megjelent tankönyvben egyáltalán nem

volt megszokott, lévén a magyar diákok az iskolában megtanulták a betűk felismerését és használatát, így nem volt indokolt a tankönyvszerzők és szerkesztők számára azok bemutatása az egyes nyelvkönyvek elején vagy a mellékletükben. Éppen ezért, bár a szerző által szerepeltetett táblázat híján van az eligazodást segítő megnevezéseknek („cirill betű”, „magyar megfelelő”, „kiejtése” stb.), ezek hiánya nem okoz komoly nehézséget a továbbiakban az egyes betűk és azok magyar megfelelőjének megtalálásakor, emiatt a későbbi olvasásértési és beszédkézséget fejlesztő feladatok már valamivel könnyebben megoldhatók.

A nyelvkönyvet 22 lecke alkotja, ahol minden tananyag, illetve lecke igénybe veszi a nyelvet tanulók mind a négy készségét (olvasásértés, hallott szövegértés, írás- és beszédkézség). A leckék elején mindig egy-egy olvasmány található, amit az annak feldolgozására szolgáló kérdések követnek. Az íráskészség fejlesztését megelőzően az olvasott szöveget magyarra kell fordítani,

tekintet nélkül arra, hogy a kezdő nyelvtanuló érti-e a korábban olvasottakat vagy sem. Az olvasásértést követi egy írásbeli feladat, ami jobbra kimerül abban, hogy a korábbi szövegben olvasottakat a nyelvtanuló saját személyére ültesse át, azonban ezen írásos gyakorlaton túlmenően a szerző nem biztatja további önálló írásra a növendéket, holott ez különösen fontos a kreatív írás fejlődése szempontjából. Az írásos feladatok után a hallottszöveg-értés készsége kerül elő, amit a szerző szintén nem könnyített meg a kezdő nyelvtanuló számára: az anyanyelvű beszélők által a saját, természetes tempójukkal,

illetve kiejtésükkel rögzített, az adott témához illeszkedő beszédek nem teszik lehetővé az orosz nyelv és kultúra iránt fogékonyak „becsalogatását” ebbe a világba, hiszen még azelőtt elijesztik őket a hallottak, mielőtt belemélyednének a nyelv bonyolultabb rétegeibe. A beszédproduktív feladatokat az egyes témakörökhöz kapcsolódó kérdésekre adott válaszok, a különféle társalgási helyzetek eljátszása, illetve a képek alapján történő monológok (később néhány dialógus) alkotják. Ez utóbbi rész sokkal változatosabb feladattípusokat kínál, mint a többi kész-

ség esetében, hiszen nem pusztán az egy beszélőre, hanem a két beszélőre építő, valós témájú feladatok is helyet kapnak benne.

A könyvben szereplő, a kezdő nyelvtanuló számára indokolatlanul gyors és túlhajtott tempót az magyarázza, hogy a szerző szerint mindig az anyanyelvi környezethez kell szoktatni a diák szövegértési és szövegalkotási készségeit. Ez a szemlélet teljességgel elfogadható a későbbi nyelvi szintek során, de semmiképpen sem indokolt egy gyakorlatlan, az új nyelvel éppen ismerkedő személyt azonnal belevinni a nyelv sűrűjébe.

Sokkal célravezetőbb, ha apró lépések formájában vezeti be a nyelvoktató, tankönyvíró leendő diákját a nyelv rejtelseibe, mint ahogyan azt *Brown*, *Stakhnevich* vagy *Kaufman* és *Gettys* könyvei teszik, ahol lassabb beszédtempó mellett, tagoltabban hallhatóak az egyes szavak és mondatok, így van ideje és módja a nyelvtanulónak ráhangolódni a nyelv beszélt változatára. A *Mihalik*-könyvhöz hasonló hiányosságokkal küzd a *Sag za sagom*, azaz *Lépésről lépésre* című könyv

A könyvben szereplő, a kezdő nyelvtanuló számára indokolatlanul gyors és túlhajtott tempót az magyarázza, hogy a szerző szerint mindig az anyanyelvi környezethez kell szoktatni a diák szövegértési és szövegalkotási készségeit. Ez a szemlélet teljességgel elfogadható a későbbi nyelvi szintek során, de semmiképpen sem indokolt egy gyakorlatlan, az új nyelvel éppen ismerkedő személyt azonnal belevinni a nyelv sűrűjébe.

is (Székely és Székely, 1999): a hanganyagot gyorsan, azt szinte „ledarálva” hallgathatjuk meg, ami ugyancsak nem kedvez a megfelelő megértésnek.

Mihalik könyvének másik erőssége a nagy mennyiségben szereplő teszt, illetve a sok-sok gyakorlati jellegű feladat, ami hozzájárulna a korábban tanult ismeretek alapos elmélyítéséhez, ha ehhez kellően érthető, a kezdő nyelvtanuló szintjének megfelelő háttérrel biztosítana. Mivel azonban a siettetett nyelvtanulás és az anyanyelvi beszélők kiejtésének megfelelő szintű feldolgozása mellett kétséges, hogy ez a vállalkozás sikeresen megvalósul, így félok, hogy a témérdek gyakorlás nem éri el végső célját, az orosz nyelv alapszintű elsajátítását.

A könyv végén található nyelvtani összefoglaló és szókincsgyűjtemény több mint 1000 lexikai egységgel nagy segítség a nyelvtanulóknak, továbbá jó kiindulási alap a B2 szintű nyelvvizsgára való készülésben is. A könyv hátlapján szereplő ajánlás alapján a nyelvkönyvet haszonnal forgathatják mind a felnőttoktatásban, mind a nyelvtanfolyamokon, illetve az újrakezdők számára az önálló tanuláshoz is alkalmas. Ám észrevételeim alapján azt kell mondanom, hogy ez az állítás némiképpen eltúl-

zott, és nem fedi teljesen a könyvben rejlő valóságot. Éppen ezért ezt a nyelvkönyvet erős fenntartással érdemes kezelni, amikor önálló tanulásra javasolják, viszont nyelvtanár segítségével talán egy könnyebben kezelhető, jól alkalmazható útítárrá válik az orosz nyelv világába vezető úton.

Mihalik Márta (2015): ЧАЙ ИЛИ КОФЕ? (Csáj ili kofe?) [Teát vagy kávét?]. Holnap Kiadó, Budapest.

Irodalom

Brown, N. J. (1996): *The New Penguin Russian Course. A Complete Course for Beginners*. Penguin Books, London.

Kafuman, A. és Gettys, S. (2012): *Russian for Dummies*. John Wiley and Sons, Inc., Hoboken, NJ.

Stakhnevich, J. (2007): *The Everything Learning Russian Book*. Adams Media, Avon, MA.

Székely András és Székely Nyina (1999): *Sag za Sagom*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Kárpáti László

Eszterházy Károly Egyetem

Mire jó a tanoda?

A Fejes József Balázs, Lencse Máté és Szűcs Norbert által szerkesztett, a Motiváció Egyesület gondozásában kiadott mű, meggyőződésem szerint, hiánypótló. Aki a hazai tanodai mozgalomról, a hazai tanodák működéséről, eredményeiről, hatásairól, nehézségeiről, a tanodákban alkalmazott pedagógiai módszerekről szeretne tájékozódni, annak „kötelező olvasmány”.

A kötet a társadalom peremére szorult, elsősorban cigány gyermekeket és családokat célzó tanodák finanszírozásának és menedzsmentjének kérdéseitől kezdve az itt alkalmazható pedagógiai módszereken, sikeres hazai tanodák és a „migráns gyermekeknek”¹ szóló tanodai programok

bemutatásán keresztül az oktatási és társadalmi szegregáció-integráció, valamint a formális és a nem formális oktatás értékeléséig számtalan témát felölel. A témához hasonlóan a megközelítések is sokfélék: míg egyes írások talán leginkább személyes élménybeszámolók, addig meg-